

ERUPCIA

**MICHAEL CRICHTON
JAMES PATTERSON**

Ljndeni

Erupcia

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Michael Crichton, James Patterson
Erupcia – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

ERUPCIA

ERUPCIA

**MICHAEL CRICHTON
JAMES PATTERSON**

Z angličtiny preložil Miroslav Bellay

Ljndeni

*E ko Hawai'i pono'i:
No 'oukou i ho'ola'a 'ia a'e ai kēia mo'olelo,
no ka lāhuikanaka o ka pae 'āina e kaulana nei.*

Pre samotný Havaj:
Tento príbeh je venovaný vám, obyvateľom
chýrnej ostrovnej reťaze.

PROLÓG

*Táto úvodná časť príbehu o erupcii Mauny Loa
sa stala utajenou informáciou len pár dní po tom,
čo sa udiala v Hilskej botanickej záhrade v roku 2016.
Až donedávna bola záležitosť prísne tajná.*

JEDEN

Hilo, Havaj

28. marca 2016

Rachel Sherrillová, o pár dní tridsiatnička s magisterským titulom z ochranárskej biológie zo Stanfordu a vychádzajúca hviezda vo svojom odbore, sa stále považovala za tú najbystrejšiu žiačku v triede. *Takmer v akejkolvek triede.*

Dnes sa však v Hilskej botanickej záhrade snažila byť bombovou zastupujúcou učkou neposednej a zvedavej skupiny piatakov z pevniny.

„Priznaj si to, Rachel,“ oslovil ju skoro ráno generálny riaditeľ botanickej záhrady Theo Nakamura. „Sprevádzať tie decká je pre teba ideálny spôsob, ako využiť svoju nezrelosť.“

„Chceš tým povedať, že sa správam ako desatročná?“

„Ak máš dobrý deň,“ odvetil Theo.

Theo bol nebojácny akademik, ktorý Rachel prijal, keď sa záhrada minulý rok otvorila. Napriek jej mladému veku – a vzhľadu – si vo funkcii hlavnej rastlinnej biologičky počínala výborne. Bola to skvelá práca, milovala ju.

Sprevádzanie detí na exkurziách patrilo medzi jej obľúbené povinnosti.

V to ráno kráčala po záhrade s niekoľkými nadšenými žiakmi z prestížnej školy Convent & Stuart Hall zo San Francisca. Snažila sa im zábavnou formou priblížiť okolitú prírodu.

Chcela porozprávať deťom o všetkom, čo vidia – o záplave orchideí, o vznešených bambusoch, o kokosových palmách, o stromoch s jackfruitmi, o rastlinách s jedlými plodmi ako chlebovníky, orechy kukui či červené ananásky, o imponantných tridsaťmetrovcích vodopádoch a všadeprítomnom ibišteku –, musela však o ich pozornosť súťažiť s dvoma najbližšími soplekami z piatich na Veľkom ostrove: s Maunou Loa, najväčšou aktívnou soplekou na svete, a s Maunou Kea, ktorá nevybuchla už viac než štyritisíc rokov.

Tieto mestské deti určite považovali dvojvršie za zlatý kliniec výletu – bol to najzaujímavejší pohľad, aký sa im naskytol v tejto krajine zázrakov ako z pohľadnice, nazývanej Havaj. Ktoré dieťa by nedalo čokoľvek za možnosť vidieť výbuch Mauny Loa a lávový prúd rozžeravený na vyše tisíc stupňov?

Rachel im vysvetľovala, že havajská sopečná pôda je jedným z dôvodov, prečo má ostrov toľko prírodných krás. Je aj príkladom toho, že minulé erupcie priniesli úžitok – umožnili pestovanie bobúľ, z ktorých sa dorába lahodná káva svetovej kvality.

„Ale dnes sople nevybuchnú, však?“ spýtalo sa dievčatko s veľkými hnedými očami, ktoré upieralo na dvojvršie.

„Ak by im to niekedy čo i len napadlo,“ začala Rachel, „postavíme nad nimi kupolu, presne ako nad novými futbalovými štadiónmi. Uvidíme, či sa im niečo také bude páčiť, keď sa pokúsia vypustiť trochu pary.“

Žiaci odpovedali tichom. Počula len cvrčky. Tichomorské poľné cvrčky, ak by mala byť presná. Usmiala sa. Niekedy si jednoducho nevedela pomôcť.

„Aká káva sa tu pestuje?“ vyzvedala ďalšia jednotkárka.

„Starbucks,“ odpovedala Rachel.

Tentoraz sa zasmiali. *Aspoň niečo*, pomyslela si Rachel. *Nezabudnite dať čašníkom prepitné.*

Nezasmiali sa však všetci.

„Slečna Sherrillová, prečo tento strom černie?“ spýtal sa zvedavý chlapec v okuliaroch, ktoré sa mu neustále sklzávali po nose.

Christopher sa odpojil od skupiny, prešiel asi tridsať metrov cez trávnik a zastal pred hájikom figovníkov bengálskych.

V nasledujúcej chvíli sa ozval silný tresk pripomínajúci vzdialený hrom. Rachel to zarazilo, ako každého, kto bol na Havaji nováčik: *Blíži sa búrka alebo sa práve začína erupcia?*

Zatiaľ čo väčšina detí hľadela na oblohu, ponáhľala sa k zvedavému chlapcovi v okuliaroch, ktorý vyjavene hľadel na figovníky.

„Christopher,“ oslovila ho, keď k nemu dorazila, „slúbila som, že odpoviem na každú otázku...“

Zvyšok vety jej zostal zaseknutý v hrdle. Videla to, čo Christopher – a neverila vlastným očiam.

Nešlo len o to, že tri najbližšie figovníky sčerneli. Jasne videla, že atramentová čerň sa šíri ako ropná škvrna, ako strašidelné znečistenie. Šplhala sa po stromoch *nabor* – ako opačne tečúci lávový prúd z jednej z ostrovných sopiek. Tento prúd však vzdoroval nielen gravitácii, ale aj všetkému, čo Rachel vedela o chorobách rastlín a stromov.

Možno nakoniec nebola tou najbystrejšou žiačkou v triede.

DVA

„Čo to, dori...“ vyletelo z Rachel, no zarazila sa, keď si uvedomila, že vedľa nej stojí nevinné desaťročné dieťa.

Sklonila sa k zemi a zbadala čudné tmavé škrvny vedúce k stromu. Vyzerali ako stopy nejakého mýtického tvora s okrúhlymi chodidlami. Klakla si a dotkla sa ich. Tráva nebola vlhká. Steblá pôsobili skôr ako štetiny na drôtenej kefe.

Včera tu nič také nebolo.

Dotkla sa kôry napadnutého stromu. Tá sa odlúpila a rozpadla sa na prach. Odtiahla ruku, na prstoch jej zostal čierny flak ako od atramentu.

„Tie stromy zrejme ochoreli,“ povedala. Bolo to to najlepšie vysvetlenie, aké mohla poskytnúť malému Christopherovi. Skúsila ešte raz zavtipkovať: „Asi ich budem musieť poslať zo školy domov.“

Chlapec sa nezasmial.

Hoci bolo ešte ráno, oznámila detom, že si urobia obednú prestávku.

„Na obed je predsa priskoro,“ vyhlásilo dievča s veľkými hnedými očami.

„V San Franciscu nie,“ odpovedala Rachel.

Keď viedla deti späť do hlavnej budovy, v mysli sa snažila nájsť vysvetlenie toho, čoho bola svedkom. Nič však nedávalo zmysel. Nikdy nič podobné nevidela a ani o ničom takom nečítala. Nebolo to dielo cicavých chrobákov, ktoré by boli schopné figovníky zničiť, ak by ich pred nimi nechránili. Nebol to ani dôsledok roundupu – herbicídu, ktorý záhradníci používali v nadmerných dávkach na dvanástich hektároch záhrady siahajúcej až po Hilský záliv. Rachel vždy považovala herbicídy za nutné zlo – rovnako ako prvé rande.

Toto bolo niečo iné. Niečo temné, možno aj nebezpečné – záhada, ktorú musela rozlúsknuť.

Odprevadila deti do jedálne a rozbehla sa do svojej kancelárie. Zastavila sa u šéfa, a potom zavolała Tedovi Murrayovi, bývalému priateľovi zo Stanfordu, ktorý ju na toto miesto odporučil a presvedčil ju, aby ho prijala. Teraz pracoval pre Armádný ženijný zbor na vojenskej základni.

„Vyskytla sa tu istá záležitosť,“ oznámila mu Rachel.

„*Záležitosť?*“ spýtal sa Murray. „Bože, vy vedci a ten váš čudný jazyk.“

Porozprávala mu, čo videla. Uvedomovala si, že hovorí prirýchlo. Slová sa jej sypali z úst jedno za druhým, priam sa predbiehali.

„Pozriem sa na to,“ prisľúbil Murray. „Hneď, ako to bude možné, pošlem tam ľudí od nás. Hlavne nepanikár. Som si istý, že táto *záležitosť* má nejaké vysvetlenie.“

„Ted, ty vieš, že mňa len tak niečo nevystraší.“

„To mi hovor,“ povedal Murray. „Mal som možnosť sa presvedčiť, že zvyčajne to bývaš ty, kto vystraší ľudí.“

Telefón zložila s pocitom, že tentoraz *je* vystrašená – pretože nevie, o čo ide. Zatiaľ čo deti hlučne obedovali, vytiahla

spod pracovného stola bežecké tenisky a utekala späť do figovníkového hája.

Medzičasom sčernených stromov pribudlo. Škrvna sa plazila okolo vzdušných koreňov, ktoré sa roztahovali ako sivé hrčovité prsty.

Rachel sa opatrne dotkla jedného zo stromov. Mala pocit, akoby sa dotkla rozhorúčenej pece. Pozrela si na končeky prstov, aby sa uistila, že si ich nespálila.

Ted Murray jej slúbil, že niekoho pošle. Vrátila sa do jedálne a vyzdvihla svoju skupinku piatakov zo San Francisca. Netreba panikáriť. Ešte nie.

Poslednou zastávkou bol miniatúrny dažďový prales ďaleko od figovníkového hája. Prehliadka sa jej zdala nekonečná a keď sa napokon skončila, povedala: „Dúfam, že sa sem jedného dňa vrátite.“

Dievča tenké ako prútik sa spýtalo: „Zoženiete tým chórým stromom doktora?“

„Práve sa to chystám urobiť,“ odvetila Rachel.

Otočila sa a opäť sa rozbehla k figovníkom. Mala pocit, akoby deň okolo nej explodoval ako jedna zo sopiek v diaľke.

TRI

Z reproduktorov sa ozval praskavý hlas – Theo Nakamura vyzval návštevníkov aj zamestnancov, aby okamžite opustili botanickú záhradu.

„Toto nie je cvičenie,“ oznámil. „Ide o vašu bezpečnosť. Prosím všetkých, opustite záhradu.“

Zakrátko sa k Rachel začali hrnúť návštevníci. Nečakala, že v areáli je toľko ľudí. Utekali matky, kočíky tlačili pred sebou. Utekali deti a za nimi ich rodičia. Tínedžer na bicykli musel prudko stočiť riadidlá, aby sa vyhol malému dietatu, spadol, zahrešil, rýchlo sa pozviechal a pokračoval v jazde. Zrazu bol všade dym.

„Možno je to kvôli sopke!“ zakričala akási mladá žena.

Rachel zbadala dva vojenské džípy zaparkované pred vzdialeným figovníkovým hájom. Okolo nej preburácal ďalší džíp, za volantom sedel Ted Murray. Vykríkla jeho meno, no v tom chaosu ju zrejme nepočul a neobzrel sa.

Keď Murrayov džíp zastavil, povyskakovali z neho vojaci. Murray im prikázal, aby zabezpečili vstup do hája a uistili sa, že návštevníci opúšťajú záhradu.

Rachel sa rozbehla smerom k figovníkovému háju. Pred ňou zastavil ďalší džíp a vystúpil z neho vojak.

„Idete zlým smerom,“ oznámil jej.

„Vy... vy nechápete,“ vyjachtala. „To sú... to sú moje stromy.“

„Nebudem to opakovať, madam.“

Rachel začula hukot vrtuľníka. Zdvihla hlavu a zazrela, ako sa vynára z oblakov za dvojvrším. Videla, ako pristál a ako sa na ňom otvorili dvere. Vyskákali z neho muži v protiradiačných oblekoch a s kyslíkovými bombami na chrbtoch. V rukách držali hasiace prístroje s nápisom STUDENÝ OHĚŇ. Namierili ich ako pušky a rozbehli sa k stromom.

K jej stromom.

Rachel vyštartovala k nim a k ohňu.

V tej istej chvíli začula tresk z oblohy a bola si istá, že to nie je prichádzajúca búrka.

Prosím, dnes nie, pomyslela si.

ŠTYRI

Nasledujúci deň hilské noviny *Hawaii Tribune-Herald* o evakuácii botanickej záhrady neinformovali. Rovnako ani *Honolulu Star-Advertiser*, ani žiadne iné ostrovné noviny. O udalosti sa nezmienili ani *New York Times*.

Tomu, čo sa v záhrade stalo, sa nevenovala ani žiadna z miestnych spravodajských relácií. Dokonca sa o tom nehovorilo ani na rozhlasových staniciach, ktoré sa neustále zaoberali poklesom turizmu na Havaji v prvom štvrtroku.

Nejaké príspevky sa objavili na sociálnych sieťach, no nebolo ich veľa a rozhodne sa nestali virálnymi. Možno to bolo tým, že v Hilskej botanickej záhrade v ten pondelok neboli davy návštevníkov. Niektoré príspevky na Twitteri spomínali malý požiar herbicídu, ktorý sa podarilo uhasiť, a niekoľko ľudí spomenulo, že na odchode zazreli, ako na mieste pristáva vrtuľník.

Nič z toho neprekvapovalo. Také bolo Hilo. Taký bol bezstarostný Havaj. Ľudia žili v tieni sopiek, hrozivých stálic ich života, no nikto sa neubránil tomu, aby svoj pohľad tu a tam neuprel na Maunu Loa a Maunu Kea.

Záhradu na dva dni zavreli.

Keď ju opäť otvorili, všetko vyzeralo, akoby sa nič nebolo stalo.

ERUPCIA

I. KAPITOLA

Plážový park Honoli'i, Hilo, Havaj

Štvrtok 24. apríla 2025

Čas do erupcie: 116 hodín, 12 minút, 13 sekúnd

Dennis!“ John MacGregor stál na pláži a musel kričať, aby ho surfista počul v hukote vĺn. „Nesprávaj sa ako totálny *kūkae*, buď taký dobrý!“

Chalani, ktorých John MacGregor trénoval, už to slovo poznali a vedeli, že to rozhodne nie je kompliment. *Kūkae* v pôvodnom havajskom jazyku znamenalo „cvok“, a keď John MacGregor použil ten výraz, myslel tým, že sa niekto vo vode správa, akoby nikdy predtým nestál na doske alebo z nej chcel silou-mocou spadnúť.

Mac mal tridsaťšesť rokov a bol skvelý surfista, teda aspoň v mladosti – predtým, ako mu začali hlasno pukať kolenná vždy, keď si čupol na doske. Teraz svoju vášeň pre tento šport prenášal na skupinku štrnásť-, pätnásť- a šestnásťročných chalanov z Hila, z ktorých už polovica zavesila školu na klinec.

Na tejto pláži len tri kilometre od centra Hila trávili štyri popoludnia v týždni a na niekoľko hodín sa stali súčasťou toho, čo ostrovania nazývali Havaj z pohľadnice, Havaj z televízie a filmov, Havaj z brožúr obchodnej komory.

„Čo som urobil zle, Maco?“ spýtal sa štrnásťročný Dennis, keď vyšiel z vody.

„Začnem tým, že to nebola tvoja vlna, mala byť Meleho,“ odpovedal Mac.

Stáli na kraji nechráneného skalného útesu. Pláž Honolili si miestni surfisti obľúbili hlavne pre silné prúdy, ktoré odrádzali plavcov, a tak ju chalani mali len pre seba.

Vo vode zostal už iba Lono.

Lono Akani vyrastal bez otca a jeho matka pracovala ako chyžná v hoteli Hilo Hawaiian. Mal šesťnásť a bol Macovým obľúbencom. Na tento šport mal prirodzený talent, o akom mohol Mac v jeho veku len snívať.

Mac sledoval Lona, ktorý čupel na doske značky Thurso Surf. Mac také kúpil všetkým chalanom. Aj z tej diaľky videl, ako sa Lono usmieva. Ten chlapec sa jedného dňa určite začne oceánu báť. Alebo sa oceán začne báť jeho. Dnes však nie, pretože vnútornú stranu vlny zjazdil perfektne.

Lono priplával k brehu a s doskou pod pazuchou prišiel k Macovi.

„Ďakujem,“ povedal.

„Za čo?“

„Za to, že si ma učil sledovať prichádzajúce vlny,“ vysvetlil chlapec. „Čakal som, ako si mi vždy radil. Počkal som si na tú správnu vlnu.“

Mac ho potľapkal po pleci. „*Keiki maika'i*.“

Poslušný chlapec.

Vtom z oblohy zadunelo. Počuli to a zároveň pocítili, ako sa im pod nohami zachvela zem. Obaja sa zapotácali.

Chlapec nevedel, kam sa pozrieť, hore alebo dole. Johnovi MacGregorovi však hneď došlo, o čo ide – sopečné chvenie, často spojené s odplynением, dobre poznal. Zadíval sa na oblohu nad Veľkým ostrovom. Chalani urobili to isté. Mac si spomenul na slová jedného zo svojich vysokoškolských profesorov. Hovoril vtedy o sopkách a o „kráse nebezpečenstva“.

Keď sa zem upokojila, vo vrecku pocítil vibrovanie mobilu. Volala mu Jenny Kimuraová. „Chvalabohu, že si to vzal, Mac,“ vydýchla si.

Jenny vedela, že nemá rád, keď ho pri tréningu surfistov rušia nepodstatnými pracovnými záležitosťami. Tlačová konferencia sa mala začať až o hodinu, takže ak mu volala, nešlo o nepodstatnú záležitosť.

„Čo sa deje, Jenny?“

„Došlo k odplynению,“ odvetila.

Nie, toto rozhodne nebola nepodstatná záležitosť.

„*Hō‘ōpa‘ōpa*,“ zahrešil ako jeden z jeho surfistov.

2. KAPITOLA

Macov pohľad podchvíľou zablúdil k dvojvršiu. Pre miestnych bolo ako magnet.

„Kde?“ spýtal sa Jenny a stiahlo mu hrud.

„Na vrchole.“

„Idem,“ vyhrkol. Ukončil hovor a zakričal na surfistov: „Je mi ľúto, chalani, musím si odskočiť.“

Dennis si odfrkol. „Odskočiť? Maco, to už nikdy nepovedz.“

„Dobre,“ Mac prevrátil oči. „Čo takto: musím odviecť ten svoj kufor späť do práce – lepšie?“

„Fasa.“ Dennis sa zasmial. „Tak už padaj, kamoš.“ Chalani občas skĺzli do slangu. Bol súčasťou ich tínedžerskej pózy.

Mac zamieril k svojmu zelenému pikapu, keď ho dobehol Lono. Stále držal dosku pod pazuchou, vlasy mal mokré a uhladené dozadu. Pohľad mal vážny, takmer ustarostený.

„To nebola Kīlauea, že nie?“ povedal potichu. Kīlauea bola najmenšia sopka na ostrove.

„Nie,“ MacGregor pokrútil hlavou. „Lono, ako si to rozpoznať?“

„Kīlauea sa trasie a otrasy sú rýchle a krátke, že? Ako keď sa valia vlny jedna za druhou, a potom to ustane. Bola to tá veľká, že?“

MacGregor prikývol. „Áno, chlapče. To, čo sme práve počuli, spôsobila tá veľká.“

Lono sa naklonil bližšie k Macovi, a hoci nikto nebol nablízku, spýtal sa pošepky, akoby nechcel, aby ho ktokoľvek začul: „Nastane erupcia?“

MacGregor natiahol ruku k dverám pikapu, na ktorých bol biely kruh s písmenami HVO v strede a s nápisom HAWAJSKÉ VULKANOLOGICKÉ OBSERVATÓRIUM po obvode. Uprostred pohybu však zastal. Lono sa naňho pozrel ešte ustarostenejšie než predtým. Bol to pohľad chlapca, ktorý sa zo všetkých síl snaží nevyzerat vystrašene, no nedarí sa mu to.

„Mne to môžeš povedať,“ vytisol zo seba Lono.

Mac ho nechcel ešte viac vydesiť, no ani mu nechcel klamať. „Poď so mnou na tlačovú konferenciu,“ navrhol a prinútil sa usmiať. „Možno sa niečo naučíš.“

„Od teba sa učím stále, Maco,“ poznamenal chlapec.

Zo všetkých chalanov Mac práve Lona najviac povzbudzoval, aby sa prihlásil na stáž v observatóriu. Hneď si všimol, že je mimoriadne bystrý, aj keď v škole mal len priemerné známky. Veľmi túžil po Macovom uznaní, ktorého sa mu nikdy nedostalo od otca, keďže jeho a matku opustil. Preto toho o sopskách veľa prečítal a veľa o nich vedel.

Lono pozrel na kamarátov a pokrútil hlavou. „Nie. Povieš mi o tom neskôr. Prídeš zajtra?“

„Ešte neviem.“

„Je to zlé, že?“ spýtal sa Lono. „Vidím, že máš obavy.“

„Každý, kto tu žije, sa obáva tej veľkej,“ skonštatoval Mac. „Ja tiež, aj keď je to moja práca.“

MacGregor nastúpil do auta, naštartoval a vyrazil smerom k hore. Premýšľal o tom, čo všetko Lonovi Akanimu nepovedal, hlavne, ako veľmi sa obáva – a mal na to dobrý dôvod. Chýbalo len niekoľko dní do erupcie Mauny Loa, najničivejšej za posledných sto rokov, a John MacGregor, geológ a šéf Havajského vulkanologického observatória, to vedel a chystal sa to oznámiť novinárom. Tušil, že ten deň príde, a pravdepodobne pomerne skoro. A teraz bol tu.

Mac šliapol na plyn.

3. KAPITOLA

Festival Veselého vládcu, Hilo, Havaj

Pod rebrovaným stropom Štadióna Edith Kanaka'oleovej v Hile duneli tahitské bubny tak hlasno, že trojtisícové publikum cítilo ich vibrácie v sedadlách. Moderátor zvolal tradičný pozdrav: „*Hookipa i nā malihini, hanobano wāhine e kāne*, vážené dámy a páni, prosím, privítajte naše prvé *bālaus*. Z Wailuku... Tawaaa Nuuuuu!“ Za búrlivého potlesku pri tancovala na pódium skupinka žien.

Išlo o Hula Kahiko, jedno z podujatí týždňového Festivalu Veselého vládcu – najvýznamnejšej súťaže hula tanca na Havajských ostrovoch, ktorá významne prispievala do tunajšej ekonomiky.

Henry „Tako“ Takayama, zavalitý náčelník Hilskej civilnej obrany, stál ako zvyčajne pri vchode a vo svojej typickej aloha košeli s prichystaným úsmevom vítal a podával si ruky s návštevníkmi z celého Veľkého ostrova, ktorí si prišli pozrieť každoročné predstavenie starodávnych tancov v podaní havajských škôl hula tanca. Hoci jeho funkcia nebola volená,

pôsobil dojmom človeka, ktorý sa neustále uchádza o priazeň – akoby sústavne bol v kampani.

Optimistické správanie mu za tridsať rokov vo funkcii náčelníka civilnej obrany bolo užitočné. Počas tohto obdobia previedol komunitu viacerými krízami, vrátane cunami, ktoré zmietlo skautský oddiel táborenci na pláži, ničivých hurrikánov z rokov 2014 a 2018, lávových prúdov z Mauny Loa a Kīlauey, ktoré zničili cesty a domy, a výbuchu Kīlauey v roku 2021, ktorý vytvoril lávové jazero v kráteri na vrchole.

Len málokto vybadal za jeho úsmevom tvrdú, bojovnú povahu. Tako bol ambiciózny a dokonca neľútostný štátny úradník, ktorý si chránil svoje postavenie ostrými laktami. Každý – či politik, alebo nie –, kto chcel niečo dosiahnuť vo východnej časti Havaja, musel prejsť cez neho. Nikto ho nemohol obísť.

Tako sa práve rozprával so štátnou senátorkou Ellen Kulanievou, keď pocítil, že sa chveje zem. Ellen to pocítila tiež. Pozrela naňho a chcela niečo povedať, no on sa uškrnul a hodil rukou.

„Nič strašné,“ vyhlásil.

Chvenie sa však zopakovalo a davom sa začal šíriť tichý šum. Mnohí z divákov pricestovali z iných ostrovov a neboli zvyknutí na záchvevy zeme v Hile – a už vôbec nie na tri za sebou. Bubnovanie ustalo a tanečnice spustili ruky pozdĺž tela.

Tako Takayama očakával, že počas festivalu dôjde k otrasom. Pred týždňom obedoval s MacGregorom, šéfom Havajského vulkanologického observatória. MacGregor ho pozval do grilu Ohana, dobrej reštaurácie, a tam mu oznámil, že sa blíži silná erupcia Mauny Loa – prvá od roku 2022.

„Bude silnejšia než tá v roku 1984,“ informoval ho MacGregor. „Možno najsilnejšia za posledných sto rokov.“

„Som samé ucho,“ povedal Tako.

„HVO sústavne monitoruje seizmickú aktivitu,“ pokračoval MacGregor. „Najnovšie údaje ukazujú zvýšenú aktivitu, vrátane veľkého množstva magmy, ktoré prúdi do sopky.“

Tako sa ihneď ujal úlohy zorganizovať tlačovú konferenciu, ktorú naplánoval na neskôr v ten deň. Spravil to však neochotne. Podľa neho by si obyvatelia mesta z erupcie na severnej strane sopky nerobili ťažkú hlavu. Pár dní by mali krajšie západy slnka a život by plynul ďalej, akoby sa nič nedialo.

Tako Takayama bol však obozretný muž, ktorý vždy zvažil všetky možnosti, a najmä tie, ktoré sa ho priamo dotýkali. Nechcel, aby ho erupcia prekvapila alebo aby si ľudia mysleli, že ho zaskočila.

Keďže bol praktický človek, našiel spôsob, ako využiť situáciu vo svoj prospech. Zavolał niekoľkým ľuďom.

Teraz však stál uprostred hľadiska v nepríjemnej chvíli – bubny stíchli, tanec sa zastavil a publikum znervóznelo. Kývol na Billyho Malakiho, moderátora podujatia, ktorý stál na okraji pódia. Už prv mu Tako dal inštrukcie, čo má robiť.

Billy schmatol mikrofón a so smiechom poznamenal: „Fíha, nášmu festivalu žehná aj samotná madam Pele! Predviedla svoj hula tanec! Má rytmus, čo povieť?“

Publikum sa rozosmialo a nadšene zatlieskalo. Spomenúť havajskú bohyňu sopiek bol ten správny krok. Otrasy ustali, Tako sa uvoľnil a s úsmevom sa obrátil k Ellen Kulanieovej.

„Takže, o čom sme to hovorili?“ prehodil.

Správal sa, akoby on rozkázal otrasom, aby ustali – akoby aj sama príroda poslúchla Henryho Takayamu.

4. KAPITOLA

*Havajské vulkanologické observatórium, Havaj
Čas do erupcie: 114 hodín*

John MacGregor sa na pánskych toaletách naklonil nad umývadlo, zapol si gombík na golieri modrej pracovnej košele, pritiahol si čiernu pletenú kravatu a prstami si prehral vlasy. Potom o pár krokov cúvol a pozrel sa na svoj odraz v zrkadle. Hľadela naňho sklúčená tvár. Pokúsil sa o úsmev, no pôsobil neprirodzene. Povzdychol si. Tlačové konferencie neznášal ešte viac než rozpočtové porady.

Vyšiel von, kde už naňho čakala Jenny Kimuraová. „Sme pripravení, Mac.“

„Sú tu všetci?“

„Tím z Honolulu práve dorazil.“ Jenny bola tridsatdvaročná vedkyňa, ktorá pracovala v laboratóriu. Pochádzala z Honolulu, vyštudovala Yale, kde aj získala doktorát z prírodných vied. Bola výrečná a veľmi prítažlivá. Podľa MacGregora mimoriadne prítažlivá. Tlačové konferencie zvyčajne viedla ona, no tentoraz to rázne odmietla.

„Myslím, že toto je skôr tvoja parketa,“ povedala mu.

„Zaplatím ti, aby sa z toho stala tvoja parketa.“

„Na to nemáš,“ uškrnula sa.

MacGregor sa pohrával s uzlom na kravate. „Ako vyzerám?“ spýtal sa.

„Vyzeráš, akoby ťa čakalo elektrické kreslo,“ odvetila Jenny.

„Až tak zle?“

„Ešte horšie.“

„Vyzerám s kravatou ako slaboch? Možno by som si ju mal dať dole.“

„Kravata je v poriadku,“ uistila ho. „Len sa musíš usmievať.“

„Za to by si mi musela zaplatiť ty.“

Zasmiala sa, jemne ho chytila za lakte a nasmerovala do šatne. Prešli popri radoch skriniek a zelených žiaruvzdorných kombinéz, ktoré viseli na háčikoch na stene, nad každou bola menovka majiteľa.

„Tlačia ma topánky,“ postažoval sa Mac. Na nohách mal naleštené hnedé oxfordky, ktoré ráno narýchlo hodil do auta. Pri chôdzi vŕzgali, akoby v nich práve vyšiel z predajne obuvi.

„Na to, že si *kama'aina*, vyzeráš celkom *akamai*,“ poznamenala Jenny. V domácom jazyku to znamenalo, že pôsobí elegantne a sebavedome. „Na stojan som pripevnila mapu, aby si mal na čom ukazovať,“ pokračovala znova o práci. „Sú na nej vyznačené riftové zóny. Je zjednodušená, aby bolo všetko vidieť aj v televízii.“

„Dobre.“

„Mieniš použiť aj seizmické dáta?“ spýtala sa.

„Máme ich pripravené?“

„Nie, ale zoženiem ich raz-dva. Chceš údaje za posledné tri mesiace alebo za celý minulý rok?“

„Celý rok bude prehľadnejší.“

„Dobre. Chceš satelitné snímky?“

„Stačia tie z MODIS-u.“

„Už sú vyvesené na tabuli.“

Opustili šatňu, prešli cez halu a pokračovali chodbami. Cez okná Mac videl ostatné budovy Havajského vulkanologického observatória, pospájané kovovými lávkami. HVO stálo na okraji kaldery Kīlauey, a hoci do sopečného komína momentálne neprúdila láva, hemžilo sa to tam turistami, ukazovali prstom a obdivovali oblaky dymu stúpajúce z krátera.

Na parkovisku stál rad televíznych dodávok, zväčša boli biele a na strechách mali satelitné antény. MacGregor si povzdychol. Nebol to šťastný povzdych.

„Zvládneš to,“ povzbudila ho Jenny. „Len sa nezabudni usmievať. Máš veľmi pekný úsmev.“

„To hovorí kto?“

„To hovorím ja, fešák.“

„Flirtuješ so mnou?“

Usmiala sa. „Jasné, ak ti to pomôže.“

Ocitli sa v dátovej miestnosti, kde sa počítačovní technici skláňali nad klávesnicami. Mac sa pozrel na monitory visiace zo stropu, ktoré zobrazovali rôzne časti sopky. Ako sa dalo čakať, z krátera na vrchole Mauny Loa sa dymilo – jasný dôkaz, že sa nemýlil. Do erupcie zostávalo len pár dní. Mal pocit, akoby sa práve spustilo odpočítavanie.

Keď prechádzali miestnosťou, ozval sa zbor hlasov, ktorý mu prial veľa šťastia. Rick Ozaki prehlušil ostatných: „Pekné topánky, kamoš!“

Mac sa konečne úprimne usmial a s rukou za chrbtom ukázal kolegovi vystrčený prostredník.

Pokračovali hlavnou chodbou a otvorili ďalšie dvere. Na druhom konci miestnosti Mac uvidel pódium a mapu pripevnenú na stojane. Začul šepot prítomných reportérov.

„Kolkó ich je?“ spýtal sa.

„Tolko, koľko sme očakávali,“ odpovedala Jenny. „Chod a ukáž im, čo sa v tebe skrýva.“

„Vo mne sa nič neskrýva,“ odvetil.

Jenny ustúpila nabok a Mac vykročil vpred. Pociťil, ako sa naňho upreli všetky pohľady.

Tako Takayama mu raz povedal, že keď Mauna Loa vybuchla v decembri 1935, George Patton, vtedajší podplukovník amerického leteckého zboru, sa zúčastnil na pokuse odkloniť lávový prúd. Teraz mal Mac pocit, akoby sa naňho valila rovnaká horúčava.

To som celý ja, pomyslel si, drsný a odvážny MacGregor.

5. KAPITOLA

John MacGregor dobre poznal svoje silné stránky. Verejné vystupovanie medzi ne rozhodne nepatrilo. Odkášľal si a nervózne poklepal po mikrofóne.

„Vítam vás. Volám sa John MacGregor, som vedec a šéfujem Havajskému vulkanologickému observatóriu. Ďakujem, že ste prišli.“

Otočil sa k mape.

„Ako možno viete, naše observatórium monitoruje šesť sopiek – podmorskú sopku Kamaʻehuakanaloa, predtým známu ako Lōʻihi, sopku Haleakalā na ostrove Maui a štyri sopky na Veľkom ostrove, vrátane dvoch aktívnych: Kilaueu, relatívne malú sopku, ktorá je nepretržite aktívna už vyše štyridsať rokov, a Maunu Loa, najväčšiu sopku na svete, ktorá naposledy vybuchla v roku 2022, pričom od roku 1984 nedošlo k veľkej erupcii.“

Na mape bolo HVO na okraji krátera Kilauey. Mauna Loa vyzerala ako obrovská kupola – jej svahy zaberali takmer polovicu ostrova.

Mac sa zhlboka nadýchol a potom pomaly vydýchol. Mikrofon zachytil ten zvuk.

„Chcem vám oznámiť,“ začal MacGregor, „že sa blíži erupcia Mauny Loa.“

Rozblýskali sa blesky fotoaparátov. MacGregor zažmurkal, aby sa zbavil bielych škvŕn pred očami, a odkašľal si. Svetlá kamier akoby zrazu boli ešte intenzívnejšie.

„Očakávame pomerne mohutnú erupciu,“ pokračoval, „a predpokladáme, že k nej dôjde do dvoch týždňov.“

Zdvihol ruku, aby utíšil šum v publiku, a otočil sa k Jenny, ktorá na stojan po jeho lavici pripevnila mapu zobrazujúcu seizmické dáta. Boli na nej vyznačené epicentrá všetkých zemetrasení na ostrove za posledný rok a okolo vrcholu Mauny Loa sa črtal tmavý zhluk.

„Podľa údajov, ktoré sme zozbierali a zanalyzovali, k erupcii pravdepodobne dôjde v kaldere na vrchole sopky,“ pokračoval MacGregor, „čo znamená, že Hilo by nemalo byť ohrozené. A teraz rád odpoviem na vaše otázky.“

Zdvihlo sa množstvo rúk. Mac síce nemal veľa skúseností s tlačovými konferenciami, no poznal nepísané pravidlo, že miestne médiá majú prednosť.

Ukázal na Marshu Keilaniovú, reportérku stanice KHON z Hila.

„Mac, spomenuli ste ‚pomerne mohutnú erupciu‘. Presnejšie akú mohutnú?“ spýtala sa s úsmevom. „Zopár mojich kamarátok by to zaujímalo.“

„Očakávame, že bude prinajmenšom taká veľká ako erupcia z roku 1984, pri ktorej sa uvoľnilo pol miliardy kubických metrov lávy a tá za tri týždne pokryla vyše štyridsať štvorcových kilometrov,“ odvetil. „No môže byť aj oveľa mohutnejšia, možno porovnateľná s erupciou z roku 1950. Momentálne to však nevieme s určitosťou.“

„Povedali ste, že erupcia nastane do dvoch týždňov. Viete to spresniť?“

„Bohužiaľ, nie,“ pokrútil hlavou MacGregor. „Prechádzame všetky dostupné dáta, no stále neexistuje spôsob, ako presne stanoviť čas erupcie.“ Pokrčil plecami.

Ďalšiu otázku položil Keo Hokulani z denníka *Honolulu Star-Advertiser*.

„Doktor MacGregor, nevyhýbate sa tak trochu priamej odpovedi? Máte tu veľmi sofistikované vybavenie. Nepochybne si musíte byť celkom istí časom aj silou erupcie.“ Keo o vybavení vedel, pretože pred pár mesiacmi navštívil Havajské vulkanologické observatórium a videl najnovšie počítačové modely a predpovede. Vedel, o čom hovorí.

„Ako vám je iste známe, Keo, Mauna Loa je jednou z najintenzívnejšie monitorovaných sopiek na svete. Máme na nej rozmiestnené sklonometry aj seizmometre, lietajú nad ňou drony s termokamerami, máme satelitné dáta v tridsiatich šiestich frekvenciách, radar a senzory viditeľného aj infračerveného svetla.“ Mac pokrčil plecami a uškrnul sa. „A napriek tomu, áno, vyhýbam sa.“ Publikum sa zasmialo. „Sopky sú tak trochu – alebo možno dosť – podobné divým zvieratám. Je ťažké predpovedať ich správanie.“

Ruku zdvihla Wendy Watanabeová z jednej z honolulských televíznych staníc.

„Pri erupcii v roku 1984 sa láva dostala nebezpečne blízko k Hilu a ľudia sa cítili ohrození. Ste si istí, že tentoraz ničो podobné nehrozí?“

„Áno, sme,“ potvrdil MacGregor. „V osemdesiatom štvrtom sa láva dostala na vzdialenosť približne šesť a pol kilometra od Hila, ale hlavný lávový prúd smeroval na východ. Ako som povedal, tentoraz očakávame, že väčšina lávy potečie smerom od mesta.“ Otočil sa a ukázal na mapu, pričom sa na okamih cítil ako meteorológ v televíznych správach. „To znamená, že bude tiecť po severnom svahu do stredu ostrova, do sedla medzi

Maunou Loa a Maunou Kea. Tá oblasť je rozsiahla a, našťastie, z väčšej časti neobývaná. Na Maune Kea je niekoľko observatórií vo výške približne tritisícpäťsto metrov a armáda tam má výcvikové stredisko v nadmorskej výške okolo tisícosemsto metrov. Takže opakujem: Táto erupcia neohrozí obyvateľov Hila.“

Wendy Watanabeová opäť zdvihla ruku. „Kedy HVO zvýši stupeň výstrahy?“

„Hoci Mauna Loa vykazuje zvýšenú seizmickú aktivitu, stupeň výstrahy zostáva na úrovni varovanie/žltá,“ odpovedal MacGregor. „Nadalej sa sústreďujeme na severovýchodnú riftovú zónu.“

Reportér, ktorého nepoznal, sa spýtal: „Vybuchne aj Mauna Kea?“

„Nie. Mauna Kea je neaktívna sopka. Naposledy vybuchla pred približne štyritisíc rokmi. Ako viete, na Veľkom ostrove je päť sopiek a aktívne sú v súčasnosti len dve.“

Jenny Kimuraová, ktorá stála vedľa Maca, si ticho vydýchla a usmiala sa. Všetko prebiehalo presne tak, ako dúfala. Reportéri sa nesnažili o senzácie a jej šéf pôsobil uvoľnene, sebavedome a pevne si stál za svojimi informáciami. Hovoril plynulo a nenútene, elegantne sa vyhol témam, ktorými sa nechceli zaoberať. Otázky týkajúce sa mohutnosti erupcie zvládol mimoriadne dobre. Držal sa témy a nezachádzal do zbytočných detailov, ako to občas robieval. Jenny tieto jeho sklony poznala.

Pred príchodom na Havaj bol John MacGregor členom poradného tímu Geologickej služby Spojených štátov, cestoval po celom svete všade tam, kde hrozili výbuchy sopiek. Od študentských čias bol svedkom všetkých veľkých erupcií. Bol pri erupciách Eyjafjallajökullu a Merapi v roku 2010, Puyehue v roku 2011, Krakatoy v roku 2018 a Hunga Tonga-Hunga Ha'apai

v roku 2022. Videl hrozné veci. A všetko len preto, že, ako hovorieval, ľudia vyčkávali pridlho, až kým nebolo neskoro.

Vďaka skúsenostiam bol priamočiary, tvrdošijný a schopný okamžite sa pripraviť na najhorší možný scenár. Bol opatrný vedec a zároveň rýchly a rozhodný líder, ktorý najskôr konal a až potom sa zaoberal následkami. Bol si istý tým, čo robí.

V HVO požíval obrovský rešpekt, no občas musela Jenny hasiť škody spôsobené jeho unáhlenými rozhodnutiami. Nejedna raz musela povedať „Ĥm, dobre teda...“ po tom, čo si vypočula jeho spontánny nápad.

Nedalo sa však poprieť, že bol veľkorysý a že sa staral o ľudí. Kedysi bol problémové dieťa, a práve preto učil surfovať miestnych chlapcov s podobným osudom. Snažil sa ich motivovať – niektorých, aby v škole zabrali, iných, aby tam vôbec zostali. Niektorým dokonca vybavil stáž v HVO. A tých, čo sa dostali na univerzitu, sledoval, kam to dotiahli.

Navyše tu boli jeho cenné skúsenosti. Ostatní zamestnanci HVO videli veľké erupcie iba na videu. MacGregor ich videl na vlastné oči. Ak teraz konal rýchlo a rozhodne, mal na to dôvod. Už to zažil. Vedel svoje.

Vedel aj to, že musí zatajiť, že zrejme pôjde o najväčšiu erupciu za posledných sto rokov – ľudia by spanikárili bez ohľadu na to, na ktorú stranu sa vyleje láva.

Mac a Jenny však vedeli ešte niečo, o čom médiá nemali ani tušenie.

John MacGregor klamal, až sa prášilo.

Vedel presne, kedy nastane erupcia. Nie v priebehu dvoch týždňov. Ani jedného.

Ostávalo päť dní.

Odpočítavanie sa už začalo.

6. KAPITOLA

Tlačová konferencia sa chýlila ku koncu.

Čím dlhšie trvala, tým bol MacGregor uvoľnenejší – bol si vedomý, že reportérom poskytuje viac informácií, než bolo nevyhnutné. Teraz vysvetľoval, že Havajské ostrovy vznikli na horúcej škvrne nad trhlinou na oceánskom dne, z ktorej občas vytekala magma. Ako stúpala nahor, ochladzovala sa a vytvárala lávovú kupolu, ktorá postupne rástla, až sa nad hladinou vynoril ostrov. Pohybom tichomorskej platne sa posunul na severozápad a z vytekajúcej magmy sa začal utvárať ďalší ostrov.

Na horúcej škvrne vznikla reťaz ostrovov siahajúca až do polovice Tichého oceánu. Havajské ostrovy predstavovali jej koniec. Keď sopečná činnosť ustala, ostrovy sa pôsobením erózie začali zmenšovať. Z Havajských ostrovov boli najstaršie a najmenšie Ni'ihau a Kaua'i, nasledovali O'ahu, Maui a Havaj.

John MacGregor bol vo svojom živle. Po otrasoch prítomní možno ešte necítili pevnú pôdu pod nohami, on však áno.

„Z geologického hľadiska,“ vysvetľoval, „je ostrov Havaj novorodenec. Patrí medzi hrstku pevninských útvarov na Ze-

mi, ktoré sú mladšie než ľudstvo. Pred tromi miliónmi rokov, keď sa na afrických pláňach malé opice pokúšali stavať na zadné, ostrov Havaj ešte neexistoval. Až pred miliónom rokov, keď homo habilis, potomok raných ľudoopov, začal žiť v primitívnych príbytkoch a používať kamenné nástroje, havajský oceán začal vriec a odhaľovať podmorské vulkány. Odvtedy päť sopiek vychrlilo dostatok lávy, aby sa nad hladinou vytvoril ostrov.“

Odmlčal sa a pozrel do publika. Uvedomoval si, že už hovorí dlho, reportéri ho však pozorne počúvali.

„Erupčný vzorec piatich sopiek na ostrove Havaj je rovnaký ako vzorec celej havajskej ostrovnej reťaze,“ pokračoval. Z piatich sopiek už dávno vyhasla tá najsevernejšia – Kohala. Jej svahy silno poznamenala erózia. Nevybuchla už štyristošesťdesiat tisíc rokov. Juhovýchodne od nej sa nachádzala Mauna Kea, ktorá nebola aktívna štyritisíc päťsto rokov. Ďalšia sopka, Hualālai, naposledy vybuchla pred vyše dvesto rokmi, ešte za čias prezidenta Jeffersona. (Mac nespomenul, že Hualālai je štvrtá najnebezpečnejšia americká sopka. Lepšie, ak to turisti v Kone nevedeli.) Zvyšné dve sopky, Mauna Loa a Kīlauea, boli aktívne.

Nakoniec vysvetlil, že približne tridsaťpäť kilometrov od juhovýchodného pobrežia sa v asi kilometrovej hĺbke nachádza vrchol podmorskej sopky Kama‘ehuakanaloa, predtým známej ako Lō‘ihi, ktorá pomaly vytvára nový ostrov.

Usmial sa. „Zápočtový test si urobíme na konci týždňa.“ Pozrel na hodinky. „Ešte nejaké otázky?“

Rád by odtiaľ zmizol, už sa však naučil, že nemá odísť, ak sa ešte niekto hlási.

„Aká je pravdepodobnosť, že erupcia bude výbušná?“ opýtal sa starší reportér, ktorého nepoznal.

„Veľmi malá. Posledná výbušná erupcia sa odohrala v praveku.“

„Aké je riziko, že sa láva vyleje do Hila?“